

RADOSŁAW POPRAWSKI

ORCID: 0000-0002-1436-3385

Uniwersytet Wrocławski

POWOŁANIE OSOBY BĘDĄCEJ PROKURENTEM W SKŁAD ORGANU UPRAWNIONEGO DO REPREZENTOWANIA PRZEDSIĘBIORCY

Abstrakt: Dopuszczalność łączenia funkcji prokurenta i członka organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy jest przedmiotem sporów zarówno w piśmiennictwie, jak i w orzecznictwie. Rozstrzygając rozbieżności, nie sposób pominąć wpływu ewentualnego jednoczesnego pełnienia obu funkcji na bezpieczeństwo obrotu prawnego i samego przedsiębiorcy. W przypadku zanegowania możliwości łączenia funkcji prokurenta i członka organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy konieczne staje się ustalenie, jaki skutek wywołuje powołanie osoby będącej prokurentem w skład takiego organu. W rachubę wchodzi wygaśnięcie prokury albo nieważność powołania do organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy.

Słowa kluczowe: prokura, organ uprawniony do reprezentowania przedsiębiorcy, reprezentacja przedsiębiorcy

WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 38 k.c.¹ osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie. Owo działanie obejmuje między innymi reprezentację. Pojęcie reprezentacji może być rozumiane szeroko albo wąsko. Reprezentacja *sensu largo* dotyczy występowania w stosunkach prawnych z zakresu prawa cywilnego, administracyjnego, pracy oraz innych gałęzi prawa. Z kolei reprezentacja *sensu stricto* odnosi się jedynie do składania i przyjmowania oświadczeń woli w stosunkach cywilnoprawnych²; oznaczają ją zatem działania

---

¹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku — Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.).

² Zob. A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1. *Komentarz do art. 1–300*, Warszawa 2017, s. 908–909; J.P. Naworski, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2. *Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz, Warszawa 2011, s. 223.

w stosunkach zewnętrznych. Wyróżnia się przy tym reprezentację czynną (składanie oświadczeń woli) oraz bierną (przyjmowanie oświadczeń woli).

Ponadto osobę prawną może zastępować³ osoba, która nie jest członkiem jej organu bądź przedstawicielem ustawowym. Do wspomnianych osób zalicza się między innymi pełnomocnika, którego umocowanie do działania w cudzym imieniu opiera się na oświadczeniu reprezentowanego. Szczególnego rodzaju pełnomocnikiem jest prokurent. Prokury może bowiem udzielić wyłącznie przedsiębiorca podlegający obowiązkowi wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. W toku funkcjonowania tego drugiego przedsiębiorcy może się okazać korzystne, aby osoba będąca prokurentem stała się członkiem organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy⁴. Tytułem przykładu wypada wskazać na wygaśnięcie mandatu innego członka organu uprawnionego do reprezentacji przedsiębiorcy. Wówczas nie ma przeszkód, aby kandydatem na zwolnione stanowisko została osoba pełniąca dotychczas funkcję prokurenta. Przemawia za tym okoliczność, że jako prokurent osoba taka nierzadko mogła już wcześniej reprezentować przedsiębiorcę. Warto zatem rozważyć, jaki skutek wywołuje powołanie osoby będącej prokurentem do takiego organu.

³ Wyróżnia się zastępstwo bezpośrednie, zastępstwo pośrednie oraz dokonywanie przez zastępcę czynności faktycznych za kogoś innego. Istota zastępstwa bezpośredniego wyraża się w dokonywaniu czynności prawnych w imieniu innej osoby i z bezpośrednim skutkiem prawnym dla niej. Czynność prawna dokonana przez zastępcę bezpośredniego w zakresie jego umocowania powoduje powstanie praw lub obowiązków bezpośrednio po stronie reprezentowanego. Źródłem zastępstwa bezpośredniego jest umocowanie, czyli uprawnienie do działania w imieniu reprezentowanego z bezpośrednim skutkiem prawnym dla niego. Z kolei zastępca pośredni dokonuje czynności prawnej we własnym imieniu, lecz na rachunek innej osoby. Oznacza to, że zastępca pośredni jest stroną takiej czynności, a jej skutki prawne powstają po stronie zastępcy. Następnie ma on obowiązek przenieść na osobę zastępowaną prawa nabyte na podstawie takiej czynności, a osoba ta powinna zwolnić go z zaciągniętych na jej rachunek zobowiązań (zob. K. Kopaczyńska-Pieczniak, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1. *Część ogólna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2012, s. 595–596). Podkreśla się jednocześnie, że kategorię zastępstwa obejmuje pojęcie reprezentacji jako najszersze z tych dotyczących występowania w stosunkach zewnętrznych (por. A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1, s. 908). Z tego względu dla uproszczenia wyводу w dalszym toku rozważań w odniesieniu do zastępstwa będzie stosowane nadrzędne pojęcie reprezentacji.

⁴ Osoba prawna może mieć więcej niż jeden organ, lecz tylko jeden z nich jest organem wykonawczym. Ze względu na funkcję bywa określany mianem organu zarządzającego (zob. m.in. art. 109⁴ § 1¹ k.c.) bądź organu uprawnionego do reprezentowania osoby prawnej (zob. m.in. art. 42 § 1 zd. 1 k.c. i art. 24 ust. 1a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1683 ze zm.). Na potrzeby niniejszych rozważań to drugie sformułowanie wydaje się trafniejsze. Precyzyjniej wskazuje ono bowiem na sferę reprezentacji osoby prawnej jako działanie w stosunkach zewnętrznych. Organy uprawnione do reprezentowania poszczególnych przedsiębiorców mogą nosić różne nazwy, przykładowo zarząd (między innymi w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, w prostej spółce akcyjnej, w której nie ustanowiono rady dyrektorów, w spółce akcyjnej albo w spółdzielni), rada dyrektorów (w prostej spółce akcyjnej, w której nie ustanowiono zarządu) czy dyrektor (w przedsiębiorstwie państwowym).

Na potrzeby niniejszych rozważań pomija się sytuację, gdy osoba pełniąca funkcję prokurenta jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, ma stać się członkiem tej jednostki. Na podstawie art. 33¹ § 1 k.c. do wspomnianej jednostki organizacyjnej stosuje się wprawdzie odpowiednio przepisy o osobach prawnych, niemniej ona sama nie ma organów uprawnionych do jej reprezentowania⁵. Członek jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 33¹ § 1 k.c., może być ewentualnie jej przedstawicielem ustawowym⁶. Prawo reprezentacji nie przysługuje przy tym *ex lege* każdemu członkowi jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 33¹ § 1 k.c. Tytułem przykładu należy wskazać na komandytariusza spółki komandytowej czy akcjonariusza spółki komandytowo-akcyjnej, którzy na podstawie odpowiednio art. 118 § 1 i art. 138 § 1 k.s.h.⁷ mogą reprezentować daną spółkę jedynie jako pełnomocnicy. W ich przypadku nie zachodzi więc wątpliwość, w jakim charakterze działają za spółkę. Ponadto w odróżnieniu od powołania w skład organu osoby prawnej, które

⁵ Na temat braku organów w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 33¹ k.c., zob. J. Frąckowiak, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1. *Prawo cywilne — część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012, s. 1210; A. Kidyba, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. A. Kidyba, s. 167–168. Częściowo odmienne P. Sobolewski, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1. *Część ogólna. Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny. Prawo o notariacie (art. 79–95 i 96–99)*, red. K. Osajda, Warszawa 2017, s. 242, który wskazuje, że wspomniane jednostki organizacyjne mogą być reprezentowane przez organy lub przedstawicieli ustawowych. Wykładnia językowa normy zawartej w art. 38 k.c. prowadzi jednak do wniosku, że przez organy działa wyłącznie osoba prawna. W art. 33¹ § 1 k.c. ustawodawca odsyła wprawdzie do stosowania do wskazanych jednostek organizacyjnych przepisów o osobach prawnych, lecz nakazuje czynić to jedynie odpowiednio. Odpowiednie stosowanie zaś oznacza, że niektórych przepisów nie można w ogóle stosować, inne z pewnymi modyfikacjami, a pozostałe wprost (zob. J. Frąckowiak, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, s. 1212 i powołana tam literatura). Odpowiednie zastosowanie art. 38 k.c. do jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 33¹ k.c., nie uprawnia twierdzenia, że ma ona organy w takim znaczeniu jak osoba prawna (tak również J. Frąckowiak w *ibidem*, s. 1212). Należy zatem stwierdzić, że jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 33¹ k.c., nie reprezentuje organ. W pewnych przypadkach ustawodawca dopuszcza jednak możliwość reprezentowania wspomnianej jednostki organizacyjnej przez określone gremium, przykładowo zarząd spółki partnerskiej. Ten ostatni w zakresie, w jakim w jego skład nie wchodzi partnerzy (wspólnicy jednostki organizacyjnej), wypada kwalifikować ewentualnie jako quasi-organ.

⁶ Tak również Z. Świdzki, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, red. M. Pyziak-Szafnicka, P. Książak, Warszawa 2014, s. 414. Odmienne M. Pazdan, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 2. *Prawo cywilne — część ogólna*, red. Z. Radwański, A. Olejniczak, Warszawa 2019, s. 599, który uważa, że w celu wyjaśnienia mechanizmu funkcjonowania spółek osobowych i ustalenia podstawy przypisywania im skutków zachowań ich reprezentantów można sięgać do koncepcji objaśniającej funkcjonowanie osób prawnych, a nie do instytucji przedstawicielstwa. Zastrzega jednocześnie, że w rachubę wchodzi jedynie odpowiednie wykorzystanie teorii organów.

⁷ Ustawa z dnia 15 września 2000 roku — Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1467 ze zm.).

wymaga każdorazowo zgody kandydata⁸, a zatem uprzedniego powzięcia przez niego wiedzy o woli powołania, członkostwo w innej jednostce organizacyjnej, a co za tym idzie — status jej przedstawiciela ustawowego, można nabyć także z mocy prawa. Jako przykład wypada podać nabycie przez prokurenta ogółu praw i obowiązków współnika spółki jawnej w drodze dziedziczenia. Stosownie do art. 925 k.c. spadkobierca (prokurent) nabywa spadek (ogół praw i obowiązków współnika spółki jawnej) z chwilą otwarcia spadku. Według zaś art. 924 k.c. spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy. Wejście przez spadkobiercę w ogół praw i obowiązków zmarłego następuje z mocy prawa. Opisany skutek nie jest przy tym uzależniony od złożenia przez spadkobiercę oświadczenia o przyjęciu spadku ani od uzyskania przez niego orzeczenia odpowiedniego organu państwowego. Zachodzi on zatem także w sytuacji, gdy spadkobierca nie ma świadomości, że nastąpiła śmierć spadkodawcy i nabył on spadek⁹.

1. PROKURA JAKO UMOCOWANIE DO DZIAŁANIA W CUDZYM IMIENIU

Ustalenie konsekwencji prawnych powołania osoby będącej prokurentem w skład organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy wypada rozpocząć od określenia istoty prokury jako umocowania do działania w cudzym imieniu. Zgodnie z art. 109¹ § 1 k.c. prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającego obowiązkowi wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, które obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Za źródło stosunku prokury uważa się jednostronną upoważniającą czynność prawną przedsiębiorcy określaną jako „udzielenie prokury”¹⁰. Okoliczność, że prokura jest pełnomocnictwem, uzasadnia stosowanie do niej przepisów o pełnomocnictwie. Na podstawie art. 95 § 2 k.c. czynność prawna dokonana przez przedstawiciela w granicach umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla reprezentowanego. Prokurent, jak każdy pełnomocnik, składa zatem własne oświadczenie woli, w imieniu

⁸ Zob. A. Opalski, [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 2a. *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz. Art. 151–226*, red. A. Opalski, Warszawa 2018, s. 874–875 i powołana tam literatura.

⁹ Tak również E. Skowrońska-Bocian, J. Wierciński, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 6. *Spadki*, red. J. Gudowski, Warszawa 2017, s. 54.

¹⁰ Zob. A. Herbet, [w:] *Zobowiązania*, t. 1. *Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC*, red. P. Machnikowski, Warszawa 2022, s. 1149; M. Pazdan, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1. *Art. 1–449¹⁰*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2020, s. 474; P. Piniór, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1. *Część ogólna (art. 1–125)*, red. M. Habdas, M. Frasz, Warszawa 2018, s. 887.

reprezentowanego podmiotu, ze skutkiem bezpośrednim dla tego podmiotu¹¹. Prokurent jest więc uprawniony wyłącznie do reprezentowania przedsiębiorcy. Wykonuje decyzje powierzone mu przez mocodawcę i — o ile niczego innego nie przewiduje odrębny stosunek prawny łączący prokurenta z mocodawcą — w zasadzie nie podejmuje ich samodzielnie¹².

Z art. 109¹ § 1 k.c. wynika *a contrario*, że prokurent nie jest umocowany do czynności niezwiązanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa¹³. Jako przykłady takich czynności wskazuje się czynności służące zaspokojeniu potrzeb konsumpcyjnych mocodawcy¹⁴. Ponadto na podstawie art. 109³ k.c. do zbycia przedsiębiorstwa, do dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie go do czasowego korzystania, oraz do zbywania i obciążania nieruchomości niezbędne jest pełnomocnictwo do poszczególnej czynności. Udzielenie wspomnianego pełnomocnictwa wymaga zachowania formy kwalifikowanej właściwej dla danej czynności, to znaczy formy aktu notarialnego — w odniesieniu do czynności mających za przedmiot nieruchomości albo formy pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym — w przypadku dotyczących przedsiębiorstwa (chyba że w skład przedsiębiorstwa wchodzi także nieruchomości).

Przez „zbycie” należy rozumieć nie tylko sprzedaż, lecz również zamianę i darowiznę. Ponadto obejmuje ono wniesienie tytułem wkładu do spółki handlowej. „Oddanie przedsiębiorstwa do czasowego korzystania” zaś odnosi się do ustanowienia użytkowania i oddania w dzierżawę albo leasing. Natomiast w ramach „obciążenia nieruchomości” mieści się ustanowienie hipoteki, służebności bądź użytkowania¹⁵.

Przepisy zawężające zakres umocowania prokurenta mają przy tym charakter bezwzględnie obowiązujący¹⁶. Oznacza to, że w stosunkach zewnętrznych mocodawca nie może dowolnie kształtować zakresu udzielanej prokury. Jeżeli przedsiębiorca zamierza inaczej określić zakres umocowania reprezentanta, powinien udzielić w tym celu odrębnego pełnomocnictwa. Jego rodzaj i forma będą zależały od charakteru danej czynności.

Na podstawie art. 109⁴ § 1 k.c. prokura może być udzielona kilku osobom łącznie (prokura łączna) lub oddzielnie¹⁷. Ponadto art. 109⁴ § 1¹ k.c. przewiduje,

¹¹ Zob. A. Herbet, [w:] *Zobowiązania*, t. 1, s. 1143 i 1148; M. Pazdan, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. K. Pietrzykowski, s. 474; P. Piniór, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. M. Habdas, M. Fras, s. 887 i powołana tam literatura.

¹² Zob. P. Piniór, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. M. Habdas, M. Fras, s. 890.

¹³ Tak również P. Piniór w *ibidem*, s. 891.

¹⁴ Zob. A. Herbet, [w:] *Zobowiązania*, t. 1, s. 1168.

¹⁵ Zob. P. Piniór, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. M. Habdas, M. Fras, s. 900.

¹⁶ Tak również M. Pazdan, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. K. Pietrzykowski, s. 476; M. Pazdan, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 2, s. 675.

¹⁷ Prokurę, która uprawnia do samodzielnego reprezentowania przedsiębiorcy, określa się mianem samoistnej, samodzielnej, indywidualnej, jednoosobowej lub singularnej; zob. P. Piniór, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. M. Habdas, M. Fras, s. 902.

że prokura może obejmować umocowanie także albo wyłącznie do dokonywania czynności wspólnie z członkiem organu zarządzającego lub współnikiem uprawnionym do reprezentowania handlowej spółki osobowej. W razie złożenia oświadczenia woli przez prokurenta umocowanego do reprezentacji łącznej (przykładowo z innym prokurentem lub członkiem organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy) do chwili złożenia oświadczeń przez wymaganą liczbę uprawnionych (których wedle woli przedsiębiorcy może być więcej niż jeden) czynność prawna nie zostaje (jeszcze) dokonana. Wobec tego należy uznać, że opisane zachowanie nie jest czynnością prawną¹⁸.

Stosownie do art. 109⁶ zd. 1 k.c. prokura nie może być przeniesiona. Prokurent nie ma zatem prawa do ustanowienia prokury. Zgodnie ze zd. 2 przywołanego przepisu prokurent może jedynie ustanowić pełnomocnika do poszczególnej czynności lub pewnego rodzaju czynności. Rezultat wykładni językowej normy wynikającej z tego przepisu prowadzi do wniosku, że ustawodawca wyłączył możliwość udzielenia przez prokurenta pełnomocnictwa ogólnego¹⁹.

---

¹⁸ Analogicznie na tle reprezentacji łącznej spółki akcyjnej przez członków zarządu T. Szczurowski, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2022, s. 1834–1835; wyrok SA w Lublinie z dnia 25 marca 2021 roku, sygn. I AGa 121/20, LEX nr 3184348. Częściowo odmiennie P. Piniór, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. M. Habdas, M. Fras, s. 903, który wskazuje, że w przypadku złożenia oświadczenia tylko przez jednego z prokurentów umocowanych do działania łącznie czynność prawna jest bezskuteczna i nie wywiera skutków prawnych do czasu złożenia oświadczenia przez drugiego prokurenta (ewentualnie wszystkich prokurentów, jeżeli umocowanie obejmuje prokurę łączną z udziałem większej liczby prokurentów). Nie precyzuje on jednak, o jaką bezskuteczność chodzi. Odmiennie M. Pazdan, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. K. Pietrzykowski, s. 489; M. Pazdan, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 2, s. 681, który uważa, że w omawianym przypadku mamy do czynienia z czynnością prawną niezupełną. Trudno jednak mówić wówczas o czynności prawnej niezupełnej. Należy podkreślić, że czynnością prawną niezupełną jest czynność dokonana bez zgody osoby trzeciej (zob. Z. Radwański, K. Mularski, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 2, s. 397; M. Bławat, P. Machnikowski, [w:] *Zobowiązania*, t. 1, s. 446). Taka czynność prawna powinna być zatem „dokonana”. Do tego zaś w analizowanej sytuacji nie doszło ze względu na brak dostatecznej liczby oświadczeń woli. Ponadto o czynności prawnej niezupełnej można mówić, jeżeli brakowało zgody osoby trzeciej. Również wspomniana przesłanka nie została spełniona, albowiem drugi prokurent (albo członek organu), który także działa w imieniu i na rzecz przedsiębiorcy (bądź za przedsiębiorcę — w przypadku członka organu), nie jest osobą trzecią w stosunku do przedsiębiorcy. Odmiennie na tle reprezentacji łącznej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez członków zarządu A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1, s. 954; D. Kupryjańczyk, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, s. 899 i powołana tam literatura; wyrok SA w Poznaniu z dnia 6 czerwca 2007 roku, sygn. I ACa 347/07, LEX nr 370443, którzy przyjmują, że opisana czynność prawna jest bezwzględnie nieważna. Ostatniego stanowiska również nie sposób zaaprobować. W omawianej sytuacji brakuje bowiem substratu (czynności prawnej), którego owa nieważność miałaby dotyczyć.

¹⁹ Tak również P. Piniór, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. M. Habdas, M. Fras, s. 907 i powołana tam literatura.

2. DZIAŁALNOŚĆ ORGANU UPRAWNIONEGO DO REPREZENTOWANIA PRZEDSIĘBIORCY

Przybliżoną pozycję prokurenta należy porównać ze stanowiskiem członka organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy. Jak wskazano wcześniej, organy uprawnione do reprezentowania poszczególnych osób prawnych mogą nosić różne nazwy. Ich działalność zostanie przedstawiona częściowo na przykładzie zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej: spółka z o.o.). Uwagi dotyczące zarządu spółki z o.o. odnoszą się jednak odpowiednio także do organów uprawnionych do reprezentowania innych przedsiębiorców.

Organ osoby prawnej stanowi stały, niezbędny, ustrojowy składnik każdej osoby prawnej, który tworzą osoby fizyczne, objawiające wolę osoby prawnej i umożliwiające działanie tej osobie w ramach jej zdolności prawnej²⁰. Ponieważ organ osoby prawnej jest immanentną częścią jej struktury i nie ma własnej zdolności prawnej, nie działa „w imieniu”, lecz „za” osobą prawną²¹. Prokurent zaś, o czym była mowa, składa własne oświadczenie woli (choć dokonuje tego w imieniu i na rzecz mocodawcy).

Ustanowienie organu uprawnionego do reprezentowania jest jednym z warunków prawnych powstania osoby prawnej²². Istnienie takiego organu wiąże się z możliwością występowania osoby prawnej w obrocie stosownie do art. 38 k.c. Jeżeli osoba prawna nie może być reprezentowana lub prowadzić swoich spraw ze względu na brak organu albo brak w składzie organu uprawnionego do jej reprezentowania, sąd ustanawia dla niej kuratora, o którym mowa w art. 42 § 1 zd. 1 k.c. Z kolei prokurent nie wchodzi w skład żadnego organu osoby prawnej. Jak wynika z art. 109¹ § 1 k.c., jest on jedynie pełnomocnikiem. Oznacza to, że osoba prawna może istnieć, jeżeli nie ustanowiła prokurenta, a jego brak nie uzasadnia ustanowienia kuratora w trybie art. 42 § 1 zd. 1 k.c.

Na podstawie art. 201 § 1 k.s.h. zarząd prowadzi sprawy spółki z o.o. i ją reprezentuje. Prowadzenie spraw spółki polega na organizowaniu działalności spółki, podejmowaniu decyzji, przygotowaniu i wykonywaniu czynności prawnych w ten sposób, aby było to zgodne z jej przedmiotem działalności, w celu realizacji jej zadań. W odróżnieniu od reprezentacji prowadzenie spraw obejmuje

---

²⁰ Zob. A. Kidyba, [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 2. *Komentarz do art. 151–300*, red. A. Kidyba, Warszawa 2018, s. 359. Niekiedy jednak w skład organu osoby prawnej może wchodzić osoba inna niż fizyczna; por. np. art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 maja 2004 roku o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1523 ze zm.), zgodnie z którym organem funduszu inwestycyjnego jest towarzystwo, utworzone zgodnie z przepisami ustawy.

²¹ A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1, s. 910.

²² Por. art. 163 pkt 3 k.s.h., zgodnie z którym do powstania spółki z o.o. wymaga się między innymi powołania zarządu.

realizację stosunków wewnętrznych²³. Wskazana okoliczność przesądza o szerszym zakresie kompetencji członka zarządu spółki z o.o. aniżeli jej prokurenta, albowiem ten ostatni nie prowadzi spraw spółki. To członek zarządu organizuje działalność spółki z o.o. i podejmuje decyzje w tej materii²⁴. Wykonanie wspomnianych decyzji członek zarządu spółki z o.o. może, lecz nie musi, powierzyć między innymi prokurentowi.

Artykuł 201 § 1 k.s.h. nie zawęża uprawnień członka zarządu spółki z o.o. odnośnie do samej reprezentacji. Prowadzi to do wniosku, że członek zarządu jest umocowany także do dokonania czynności niezwiązanej z prowadzeniem przedsiębiorstwa przez spółkę z o.o. Ponadto umocowanie członka zarządu obejmuje uprawnienie do zbycia przedsiębiorstwa spółki z o.o., do dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie go do czasowego korzystania, oraz do zbywania i obciążania nieruchomości²⁵. Natomiast zgodnie z przywołanymi art. 109¹ § 1 *a contrario* i art. 109³ k.c. prokurent na mocy samej prokury nie może dokonać opisanych czynności. W tym celu osoba będąca prokurentem potrzebuje każdorazowo odrębnego pełnomocnictwa. Jednocześnie rzeczony pełnomocnictwo powinno czynić zadość wymaganiom co do formy czynności prawnej. Takiego obowiązku ustawodawca nie przewidział jednak w przypadku dokumentów będących podstawą nawiązania stosunku organizacyjnego między spółką z o.o. a członkiem zarządu.

Zgodnie z art. 205 § 1 k.s.h., jeżeli zarząd spółki z o.o. jest wieloosobowy, sposób jej reprezentowania określa umowa spółki. O ile nie zawiera ona żadnych postanowień w tym przedmiocie, do składania oświadczeń w imieniu spółki wymagane jest współdziałanie dwóch członków zarządu albo jednego członka zarządu łącznie z prokurentem. Podobnie jak w przypadku prokury łącznej, jeżeli oświadczenie woli złożył członek zarządu uprawniony do reprezentacji łącznej, takiego zachowania nie sposób uznać za czynność prawną²⁶.

²³ A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1, s. 907; J.P. Naworski, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz, s. 223.

²⁴ A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1, s. 907; J.P. Naworski, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz, s. 223.

²⁵ Niezależnie od tego, czy spółkę z o.o. będzie reprezentował członek zarządu, czy prokurent, wymienione czynności wymagają uchwały wspólników stosownie do art. 228 odpowiednio pkt 3 lub 4 k.s.h., przy czym odnośnie do nabycia i zbycia nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości umowa spółki może stanowić inaczej.

²⁶ Analogicznie na tle reprezentacji łącznej spółki akcyjnej przez członków zarządu T. Szczurowski, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, s. 1834–1835; wyrok SA w Lublinie z dnia 25 marca 2021 roku, sygn. I AGa 121/20, LEX nr 3184348. Odmienne A. Opalski, [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 2a, s. 991, który uważa, że w okresie między złożeniem oświadczeń przez współuprawnionych piastunów czynność jest dotknięta bezskutecznością zawieszoną jako czynność kulejąca (*negotium claudicans*). Odmienne A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1, s. 954; D. Kupryjańczyk, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, s. 899 i powołana tam literatura; wyrok SA w Poznaniu z dnia 6 czerwca 2007 roku, sygn. I ACa 347/07, LEX nr 370443, którzy przyjmują, że opisana czynność prawna jest bezwzględnie nieważna. O bycie

Według art. 209¹ § 1 k.s.h. członek zarządu przy wykonywaniu swoich obowiązków powinien dołożyć staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności oraz dochować lojalności wobec spółki z o.o. Oznacza to, że członka zarządu spółki z o.o. obowiązuje miernik staranności uwzględniający między innymi znajomość procesów organizacyjnych i finansowych oraz kierowania zasobami ludzkimi, a także znajomość prawa i konsekwencji prawnych dla prowadzonej działalności gospodarczej²⁷. Jednocześnie nie ma unormowania nakazującego prokurentowi dołożenie analogicznej staranności. Tym samym prokurent, działając w imieniu i na rzecz przedsiębiorcy, powinien zachować staranność ogólnie wymaganą w stosunkach danego rodzaju²⁸. Należy więc uznać, że wzorzec staranności wymaganej od członka zarządu spółki z o.o. powinien uwzględniać wyższe wymagania spowodowane zawodowym charakterem jego działalności.

---

czynności prawnej zob. przyp. 18 i analogiczne uwagi na tle złożenia oświadczenia woli przez jednego z prokurentów uprawnionego do reprezentacji łącznej.

²⁷ Por. na tle uchylonego art. 293 § 2 k.s.h. w brzmieniu zbliżonym do art. 209¹ § 1 k.s.h. A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1, s. 1382.

²⁸ Tak również B. Jochemczyk, P. Piniór, *Z problematyki prawnej udzielenia pełnomocnictwa członkowi zarządu spółki kapitalowej*, „Prawo Spółek” 2004, nr 6, s. 25. Prokurent jest wyłącznie uprawniony, a nie zobowiązany do reprezentowania przedsiębiorcy (takie zobowiązanie może ewentualnie kreować odrębna umowa między nimi). Z tego względu prokurent może odpowiadać wobec przedsiębiorcy z tytułu czynu niedozwolonego na podstawie art. 415 k.c. (tak również M. Pazdan, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 2, s. 679). Zgodnie ze wspomnianym przepisem kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Trafnie przyjmuje się, że dla oceny winy w postaci nieumyślnej ma znaczenie miernik staranności, jaki przyjmuje się za wzór prawidłowego postępowania (J. Gudowski, G. Bieniek, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3. *Zobowiązania. Część ogólna*, red. J. Gudowski, Warszawa 2018, s. 595). Ten zaś jest określony w art. 355 k.c. Paragraf 1 przywołanego przepisu stanowi, że dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (należyta staranność). Natomiast zgodnie z art. 355 § 2 k.c. należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. Słusznie uznaje się przy tym, że przy ustalaniu wzorca należytej staranności profesjonalizm dłużnika będzie uwzględniany w przypadku osoby fizycznej, osoby prawnej i jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 33¹ § 1 k.c., prowadzących we własnym imieniu działalność gospodarczą (także zawodową) (zob. A. Olejniczak, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3. *Zobowiązania. Część ogólna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2014, s. 57). Oceniając należyta staranność prokurenta, nie sposób pominąć art. 109² § 2 k.c. Stosownie bowiem do tego przepisu prokurentem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Nie wprowadza on jednak wymagania, aby prokurentem była osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą. Prowadzi to do wniosku, że prokurenta jako osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej lub zawodowej we własnym imieniu obowiązuje miernik staranności, o którym mowa w art. 355 § 1 k.c.

3. NIEDOPUSZCZALNOŚĆ ŁĄCZENIA FUNKCJI PROKURENTA I CZŁONKA ORGANU UPRAWNIONEGO DO REPREZENTOWANIA PRZEDSIĘBIORCY

Mając na uwadze omówione podobieństwa i różnice, należy rozważyć, czy osoba będąca prokurentem może pełnić jednocześnie funkcję członka organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy. W tym celu wypada uwzględnić również wpływ łączenia obu funkcji na bezpieczeństwo obrotu, czyli ochronę interesu osoby dokonującej czynności prawnej z przedsiębiorcą bądź osoby trzeciej, która z faktu dokonania tej czynności wywodzi skutki prawne, oraz bezpieczeństwo samego przedsiębiorcy.

Przeprowadzona analiza prowadzi do wniosku, że zakres prawa reprezentowania przedsiębiorcy przysługującego członkowi jego organu jest szerszy niż zakres umocowania prokurenta. Między nimi zachodzi stosunek logiczny zawierania. Poza samym reprezentowaniem spółki z o.o. członek zarządu prowadzi też jej sprawy. Natomiast prokurent nie jest uprawniony do prowadzenia spraw przedsiębiorcy. W odróżnieniu od członków zarządu spółki z o.o. nie może on więc między innymi ustanowić prokurenta.

Poza zakresem uprawnień należy zwrócić uwagę także na sposób reprezentowania przedsiębiorcy. Do rozważenia są następujące przypadki:

— powołanie prokurenta samoistnego na członka organu uprawnionego do samodzielnej reprezentacji;

— powołanie prokurenta samoistnego na członka organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy łącznie z innym członkiem organu lub drugim prokurentem;

— powołanie prokurenta łącznego na członka organu uprawnionego do samodzielnej reprezentacji;

— powołanie prokurenta łącznego na członka organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy łącznie z innym członkiem organu lub drugim prokurentem.

W pierwszym i ostatnim przypadku zakres uprawnień przesądza o niewystępowaniu potrzeby pełnienia jednocześnie funkcji prokurenta i członka organu. W drugiej zaś sytuacji ustalenie, w jakim charakterze działa osoba, może być problematyczne. W skrajnym przypadku (przykładowo gdy dana czynność prawna *post factum* okaże się niekorzystna dla przedsiębiorcy) nie sposób wykluczyć próby powołania się przez przedsiębiorcę na okoliczność, że osoba dokonywająca w jego imieniu czynności prawnej nie była do tego uprawniona ze względu na wymóg reprezentacji łącznej²⁹. Druga strona czynności prawnej nie powinna jednak ponosić ryzyka niepewności co do bytu dokonywanej czynności wynikającego

²⁹ Podobnie należy ocenić sytuację, w której osoba mająca pełnić jednocześnie funkcję członka organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy i prokurenta została wadliwie powołana w skład organu, prawidłowo zaś ustanowiona prokurentem bądź odwrotnie.

z różnych sposobów reprezentowania przedsiębiorcy. W rachubę może bowiem wchodzić czynność prawna ważna albo jej brak (nieistnienie). Względ na bezpieczeństwo obrotu przemawia przeciwko dopuszczalności łączenia omawianych funkcji. W trzecim przypadku zarówno zakres uprawnień, jak i sposób reprezentowania przedsiębiorcy są argumentami przeciwko zasadności łączenia funkcji prokurenta i członka organu przedsiębiorcy.

Należy również podkreślić, że wzorzec staranności wymaganej od członka zarządu spółki z o.o. powinien uwzględniać wyższe wymagania spowodowane zawodowym charakterem jego działalności. Wzór prawidłowego postępowania ma z kolei znaczenie dla oceny winy w postaci nieumyślnej. Przedsiębiorca nie może bowiem pozostawać w niepewności odnośnie do staranności oczekiwanej od jego reprezentanta. Potrzeba ochrony interesu przedsiębiorcy stanowi argument przeciwko dopuszczalności łączenia funkcji prokurenta i członka organu uprawnionego do reprezentowania.

Wypada się jeszcze zastanowić, czy za dopuszczalnością łączenia obu funkcji przemawia możliwość ustanowienia członka zarządu spółki z o.o., uprawnionego do jej reprezentowania łącznie z innym członkiem zarządu lub z prokurentem, pełnomocnikiem do poszczególnej czynności prawnej³⁰. W tym celu warto zwrócić uwagę na zakresy umocowania prokurenta i pełnomocnika do poszczególnej czynności prawnej. Prokura uprawnia do dokonania czynności sądowych i pozasądowych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa (z wyjątkiem tych wskazanych w art. 109³ i 109⁶ k.c.). Dokument prokury nie określa zatem konkretnej czynności prawnej, do której dokonania prokurent jest umocowany³¹. Z kolei pełnomocnictwo do poszczególnej czynności prawnej (pełnomocnictwo szczególne) obejmuje umocowanie do dokonania konkretnie wskazanej (określonej) czynności prawnej³². Jak była mowa wcześniej, ustalenie, w jakim charakterze działa osoba pełniąca jednocześnie funkcję członka zarządu uprawnionego do reprezentacji łącznej i prokurenta samoistnego, może być dla kontrahenta problematyczne.

Podobnych wątpliwości nie ma, gdy taki członek zarządu legitymuje się pełnomocnictwem szczególnym. Spółka z o.o. *a priori* wyraziła bowiem w pełnomocnictwie wprost także zgodę na dokonanie przez pełnomocnika konkretnie wskazanej

³⁰ O dopuszczalności ustanowienia członka zarządu spółki z o.o. pełnomocnikiem do poszczególnej czynności prawnej zob. uchwałę SN z dnia 23 sierpnia 2006 roku, sygn. III CZP 68/06, OSNC 2007, Nr 6, poz. 82; wyrok SN z dnia 4 lutego 2010 roku, sygn. IV CSK 416/09, LEX nr 577698. Odmiennie A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. 1, s. 958; B. Jochemczyk, P. Piniór, *Z problematyki...*, s. 22–29.

³¹ Z tego względu ustawodawca wprowadził w art. 109³ k.c. wymaganie, aby w czynnościach prawnych zbycia przedsiębiorstwa, na podstawie których następuje oddanie go do czasowego korzystania, oraz zbywania i obciążania nieruchomości prokurent legitymował się pełnomocnictwem do poszczególnej czynności prawnej.

³² Zob. A. Herbet, [w:] *Zobowiązania*, t. 1, s. 1143 i 1148; M. Pazdan, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. K. Pietrzykowski, s. 450; P. Piniór, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. M. Habdas, M. Frasz, s. 861.

czynności prawnej. Druga strona czynności prawnej dokonywanej ze spółką z o.o. działającą przez pełnomocnika szczególnego będącego jednocześnie członkiem jej zarządu ma więc możliwość weryfikacji uprawnienia pełnomocnika do dokonania ściśle określonej czynności prawnej na podstawie dokumentu pełnomocnictwa³³. Mając na względzie bezpieczeństwo obrotu, należy stwierdzić, że dopuszczalność ustanowienia członka zarządu spółki z o.o. pełnomocnikiem szczególnym nie przesądza o możliwości ustanowienia go prokurentem.

Przedstawione okoliczności prowadzą do uznania, że członek organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy nie może pełnić jednocześnie funkcji prokurenta³⁴.

4. SKUTEK POWOŁANIA PROKURENTA W SKŁAD ORGANU UPRAWNIONEGO DO REPREZENTOWANIA PRZEDSIĘBIORCY

Skoro niedopuszczalne (a co najmniej bezzasadne) jest jednoczesne pozostawanie prokurentem i członkiem organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy, wypada odpowiedzieć na pytanie, jaki skutek wywołuje powołanie prokurenta w skład takiego organu. W tym celu można rozważyć dwie koncepcje. Zgodnie z pierwszą w razie powołania prokurenta w skład organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy wadliwość dotyka czynność późniejszą, czyli akt powołania w skład organu³⁵. Druga koncepcja zaś zakłada, że powołanie pro-

³³ Wówczas bezpieczeństwo obrotu nie doznaje zagrożenia. Z tego względu można zaaprobować łączenie funkcji członka organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy i pełnomocnika szczególnego.

³⁴ Tak również B. Jochemczyk, P. Piniór, *Z problematyki...*, s. 27; K. Kopaczyńska-Pieczniak, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. A. Kidyba, s. 706; U. Promińska, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, red. M. Pyziak-Szafnicka, P. Księżak, s. 1148. Częściowo podobnie A. Herbet, [w:] *Zobowiązania*, t. 1, s. 1183 i 1225, który wyklucza możliwość łączenia funkcji prokurenta i członka organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy, jeżeli pozycja tego ostatniego łączy się z uprawnieniem do samodzielnej reprezentacji. Z tym ostatnim poglądem nie sposób zgodzić się w części, w jakiej jej autor odmawia uznania, że prokura wygasa również w razie powołania osoby będącej dotychczas prokurentem w skład organu uprawnionego do łącznej reprezentacji przedsiębiorcy. Przeciwno temu przemawiają przedstawione wcześniej potrzeba ochrony interesu drugiej strony czynności prawnej dokonywanej z przedsiębiorcą oraz odmienna konstrukcja mierników należytej staranności, do których dochowania są obowiązani członkowie organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy i prokurent. Odmiennie K. Osajda, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. K. Osajda, s. 775, który dopuszcza łączenie funkcji członka organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy i prokurenta.

³⁵ Na tle analogicznych przepisów o spółce z o.o. zgodnie z art. 214 § 1 k.s.h. między innymi członek zarządu ani prokurent nie mogą być jednocześnie członkami rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej. Część piśmiennictwa w takim przypadku wskazuje, że dla oceny skutków naruszenia normy wynikającej z powołanego przepisu decydujące znaczenie ma kolejność czynności. Wadliwość dotyka wówczas czynność późniejszą, ponieważ to ona prowadzi do naruszenia ustawowego zakazu; tak A. Opalski, [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 2a, s. 1245.

kurenta do pełnienia funkcji w organie uprawnionym do reprezentowania przedsiębiorcy skutkuje wygaśnięciem prokury³⁶.

Według art. 58 § 1 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Ponadto stosownie do art. 58 § 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Obowiązujące przepisy nie przewidują jednak zakazu powołania osoby będącej prokurentem w skład organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy. Z tego względu czynność prawna polegająca na powołaniu prokurenta do pełnienia funkcji w organie uprawnionym do reprezentowania przedsiębiorcy nie jest sprzeczna z ustawą. Podobnie nie znajduje uzasadnienia twierdzenie, że zmierza ona do obejścia prawa. Nie sposób również uznać, że opisana czynność prawna narusza zasady współżycia społecznego, skoro zarówno prokurent, jak i członek organu są uprawnieni do czynności z zakresu reprezentacji przedsiębiorcy³⁷. Wobec tego opisanej czynności prawnej nie dotyczy nieważność w rozumieniu art. 58 § 1 lub 2 k.c. Powołanie osoby pełniącej dotychczas funkcję prokurenta w skład organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy jest więc dopuszczalne.

Sama jednak dopuszczalność powołania osoby będącej dotychczas prokurentem do organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy nie wskazuje, jaki wpływ ma opisana czynność na byt prawny prokury. Jak przedstawiono wcześniej, członkowi organu uprawnionemu do reprezentowania przedsiębiorcy przysługują szersze uprawnienia niż prokurentowi. Jednocześnie wzgląd na bezpieczeństwo obrotu i samego przedsiębiorcy przemawia przeciwko możliwości łączenia obu funkcji. Wskazane okoliczności prowadzą do wniosku, że wskutek powołania do organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy osoba pełniąca dotychczas funkcję prokurenta traci możliwość (legitymację bierną) bycia prokurentem³⁸.

Wypada więc stwierdzić, że w razie powołania osoby będącej prokurentem do organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy prokura wygasa³⁹.

---

³⁶ Zob. B. Jochemczyk, P. Piniór, *Z problematyki...*, s. 27; K. Kopaczyńska-Pieczniak, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. A. Kidyba, s. 706; U. Promińska, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, red. M. Pyziak-Szafnicka, P. Książak, s. 1148. Częściowo podobnie A. Herbet, [w:] *Zobowiązania*, t. 1, s. 1225, który uznaje, że prokura wygasa, gdy osoba pełniąca dotychczas funkcję prokurenta została powołana na stanowisko członka organu uprawnionego do samodzielnej reprezentacji przedsiębiorcy.

³⁷ Odmienne należy ocenić sytuację, w której prokurent miałby zostać powołany w skład organu nadzoru albo kontroli przedsiębiorcy.

³⁸ Tak również K. Kopaczyńska-Pieczniak, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. A. Kidyba, s. 706.

³⁹ Tak również B. Jochemczyk, P. Piniór, *Z problematyki...*, s. 27; K. Kopaczyńska-Pieczniak, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. A. Kidyba, s. 706; U. Promińska, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, red. M. Pyziak-Szafnicka, P. Książak, s. 1148. Częściowo podobnie A. Herbet, [w:] *Zobowiązania*, t. 1, s. 1225.

Przedstawione stanowisko pozostaje w zgodzie z obowiązującymi przepisami. Zapewnia również w szerszym stopniu bezpieczeństwo obrotu, albowiem usuwa wątpliwości co do uprawnienia do reprezentacji przedsiębiorcy, a w dalszej kolejności — co do bytu dokonywanej czynności prawnej. Jednocześnie opisany skutek nie wystąpi bez wiedzy prokurenta, bez którego uprzedniej (to jest przed wygaśnięciem prokury) zgody na powołanie w skład organu nie dojdzie do wygaśnięcia prokury.

KONKLUZJA

W konkluzji należy uznać, że członek organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy nie może pełnić jednocześnie funkcji prokurenta. Wskutek powołania w skład organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy osoba pełniąca dotychczas funkcję prokurenta traci bowiem legitymację bierną do bycia prokurentem. Wobec tego w razie powołania osoby pełniącej funkcję prokurenta w skład organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy wypada opowiedzieć się za wygaśnięciem prokury. W celu usunięcia rozbieżności *de lege ferenda* należy jednak postulować dodanie w art. 109⁷ k.c. przepisu potwierdzającego, że prokura wygasa także wskutek powołania prokurenta w skład organu uprawnionego do reprezentowania przedsiębiorcy. Dopuszczyć wypada natomiast możliwość łączenia funkcji członka wspomnianego organu i pełnomocnika do poszczególnej czynności prawnej.

APPOINTMENT OF COMMERCIAL PROXY HOLDER TO BODY AUTHORISED TO REPRESENT ENTERPRISE

Summary

It is debated both in the literature and in the judicial decisions whether the roles of a commercial proxy holder and a member of a body authorised to represent an enterprise may be combined. When solving this controversy, the impact of performing these roles simultaneously on the security of legal transactions and of the enterprise should be examined. If it is held that the roles of a commercial proxy holder and a representative body member cannot be combined, the effect of appointing a commercial proxy holder to such body should be determined. It may lead to either the expiry of the commercial proxy or the invalidity of their appointment to such a body.

Keywords: commercial proxy, body authorised to represent enterprise, enterprise representation

BIBLIOGRAFIA

- Jochemczyk B., Pinior P., *Z problematyki prawnej udzielenia pełnomocnictwa członkowi zarządu spółki kapitałowej*, „Prawo Spółek” 2004, nr 6.
- Kidyba A., *Kodeks spółek handlowych*, t. 1. *Komentarz do art. 1–300*, Warszawa 2017.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1. *Art. 1–449¹⁰*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2020.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1. *Część ogólna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2012.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1. *Część ogólna (art. 1–125)*, red. M. Habdas, M. Fras, Warszawa 2018.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1. *Część ogólna. Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny. Prawo o notariacie (art. 79–95 i 96–99)*, red. K. Osajda, Warszawa 2017.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3. *Zobowiązania. Część ogólna*, red. J. Gudowski, Warszawa 2018.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3. *Zobowiązania. Część ogólna*, red. A. Kidyba, Warszawa 2014.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 6. *Spadki*, red. J. Gudowski, Warszawa 2017.
- Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, red. M. Pyziak-Szafnicka, P. Księżak, Warszawa 2014.
- Kodeks spółek handlowych*, t. 2. *Komentarz do art. 151–300*, red. A. Kidyba, Warszawa 2018.
- Kodeks spółek handlowych*, t. 2a. *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz. Art. 151–226*, red. A. Opalski, Warszawa 2018.
- Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2022.
- Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2. *Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz, Warszawa 2011.
- System Prawa Prywatnego*, t. 1. *Prawo cywilne — część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012.
- System Prawa Prywatnego*, t. 2. *Prawo cywilne — część ogólna*, red. Z. Radwański, A. Olejniczak, Warszawa 2019.
- Zobowiązania*, t. 1. *Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC*, red. P. Machnikowski, Warszawa 2022.